

برنامہٴ داؤد جاب و

درآمدی کوتاه بر گناہ و نجات در ادیان

ہارولد کوارد

ترجمہ:

دکتر ولی عبیدی

عضو ہیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد

محمدحسین محمدپور

سرشناسه:	کورد، هرولد، ۱۹۲۶ - م
عنوان و نام پدیدآور:	درآمدی کوتاه بر گناه و نجات در ادیان/ هارولد کوارد؛ ترجمه ولی عبدی، محمدحسین محمدپور؛ ویراستار علمی منصور معتمدی؛ ویراستار ادبی لیلا بخت‌آور.
مشخصات نشر:	مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات، ۱۴۰۴.
مشخصات ظاهری:	۱۵۲ ص.
فروست:	انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد؛ ۹۶۲.
شابک:	ISBN: 978-964-386-664-8
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبا.
یادداشت:	Sin and salvation in the world religions : a short introduction, c2003
موضوع:	Sin Salvation
شناسه افزوده:	عبدی، ولی، ۱۳۶۲ - مترجم
شناسه افزوده:	محمدپور، محمدحسین، ۱۳۶۱ - مترجم
شناسه افزوده:	معتمدی، منصور، ۱۳۵۰ - ویراستار
شناسه افزوده:	دانشگاه فردوسی مشهد، انتشارات.
رده‌بندی کنگره:	BT۷۱۵
رده‌بندی دیویی:	۲۹۱/۲۲
شماره کتابشناسی ملی:	۱۰۴۳۱۱۴۴

درآمدی کوتاه بر گناه و نجات در ادیان

پدیدآورنده:	هارولد کوارد
ترجمه:	دکتر ولی عبدی؛ محمدحسین محمدپور
ویراستار علمی:	دکتر منصور معتمدی
ویراستار ادبی:	لیلا بخت‌آور
مشخصات:	وزیری، ۲۰۰ نسخه، چاپ اول، زمستان ۱۴۰۴
چاپ و صحافی:	همیار
بها:	۲۷۰۰/۰۰۰ ریال
حق چاپ برای انتشارات دانشگاه فردوسی مشهد محفوظ است.	

مراکز پخش:

فروشگاه و نمایشگاه کتاب پردیس: مشهد، میدان آزادی، دانشگاه فردوسی مشهد، جنب سلف یاس	تلفن: ۳۸۸۰۲۶۶۶ - ۳۸۸۳۳۷۲۷ (۰۵۱)
مؤسسه کتابیران: تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، بین روانمهر و وحید نظری، بن‌بست گشتاسب، پلاک ۸	تلفن: ۶۶۴۸۴۷۱۵ (۰۲۱)
مؤسسه دانشیران: تهران، خیابان انقلاب، خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) نبش خیابان نظری، شماره ۱۴۲	تلفکس: ۶۶۴۰۰۲۲۰ - ۶۶۴۰۰۱۴۴ (۰۲۱)

<http://press.um.ac.ir>

Email: press@um.ac.ir

فهرست مطالب

۱ سپاسگزاری
۲ سخن مترجمان
۳ مقدمه
۶ یادداشت‌ها
۷ فصل ۱. یهودیت
۸ وضعیت انسان- زندگی زیر سایه تورات
۱۱ سیر تحول دیدگاه یهودیان در باب رستگاری در تورات
۱۲ فرزندانگان شریعت شفاهی
۱۵ فلسفه قرون وسطا
۱۶ قبلا
۱۹ تفکر یهودی در جهان جدید
۲۱ نجات، مسیحا، رستاخیز جسم و زندگی پس از مرگ
۲۵ یادداشت‌ها
۲۷ فصل ۲. مسیحیت
۲۸ وضعیت انسان
۳۱ دیدگاه عهد جدید در باب منجی بودن عیسی
۳۴ نجات در طی قرون
۳۴ آیین گنوسی
۳۵ آباء مسیحی
۴۰ اصلاح‌گران
۴۳ مذهب پروتستان
۴۶ ارتدکس شرقی
۴۷ نجات و زندگی پس از مرگ

یادداشت‌ها ۵۱

فصل ۳. اسلام ۵۳

وضعیت انسان ۵۴

نجات در قرآن ۵۶

آمَنَ (ایمان آوردن) ۵۶

نجات ۵۷

رحمت ۵۸

هُدًی (هدایت الهی) ۵۹

فَلاح ۶۱

راه‌های رسیدن به نجات ۶۲

نجات از طریق اراده خداوند ۶۳

نجات به وسیله رحمت الهی ۶۵

نجات به منزله پاداش ایمان ۶۶

نجات از راه ایمان و عمل توأمان ۶۷

نجات از طریق شفاعت پیامبران ۶۹

نجات به وسیله سلوک عرفانی ۷۱

نجات و زندگی پس از مرگ ۷۳

یادداشت‌ها ۷۷

فصل ۴. آیین هندو ۷۹

وضعیت انسان ۸۰

رستگاری در متون مقدس هندو ۸۴

راه‌های چهارگانه رهایی (مکشه) در آیین هندو ۹۰

چنانچه مارگه ۹۰

بکتی مارگه ۹۴

کرمه مارگه ۹۸

یوگا مارگه ۱۰۱

یادداشت‌ها ۱۰۵

۱۰۷.....	فصل ۵. دین بودائی
۱۰۸.....	وضعیت انسان
۱۱۲.....	نجات در متن مقدس بودائی
۱۱۷.....	بحثی فلسفی دربارهٔ چگونگی رسیدن به رهایی (نیروانا).....
۱۱۹.....	راهکار ترّواده برای رسیدن به رهایی
۱۲۵.....	راهکار مهاییانه برای رسیدن به رهایی
۱۳۳.....	یادداشت‌ها
۱۳۵.....	فصل ۶. نتیجه‌گیری
۱۴۳.....	نمایه

سخن مترجمان

هارولد کوارد (متولد ۱۹۳۶) دانشمند کانادایی زیست‌شناسی و مطالعات دینی است. او لیسانس الهیات مسیحی دارد و در سال ۱۹۷۳ مدرک دکترای فلسفه را از دانشگاه مک‌مستر کسب کرد. وی استاد دانشگاه ویکتوریا و دانشگاه کلگری بود. او به‌ویژه به‌عنوان سردبیر دایرة‌المعارف هندوئیسم، به دلیل تحصیل در مورد ادیان هندوستان، شناخته شده است و از سال ۱۹۹۱ عضو انجمن سلطنتی کانادا بوده است. کوارد نویسنده بسیاری از مقالات نشریات است که در *The Vancouver Sun* منتشر شده است. از او کتابی با عنوان *مقدس در ادیان جهان* به فارسی ترجمه و روانه بازار نشر شده است.

در اینجا لازم می‌دانیم که از زحمات بی‌وقفه کارشناسان نشر دانشگاه فردوسی مشهد آقایان مصطفی قندهاری، حمیدرضا نداف سنگانی و غلامرضا قاسمی تشکر و قدردانی نماییم.

مقدمه

در نقطه سکون جهان گذران. نه جسم است و نه بی جسمی؛
نه از جایی و نه به جایی؛ در این نقطه سکون، رقص هست، اما نه توفقی است و نه حرکتی.
و تو آن را ثابت نخوان، جایی که گذشته و آینده در حال به هم رسیده‌اند (تی. اس. الیوت، «نورتون سوخته»)^۱.

زمانی که دانشجوی جوان مقطع کارشناسی بودم، خواندن این سطرها، شوق به تأمل دینی درباره «نقطه سکون جهان گذران» را در من برانگیخت - نقطه سکونی که طرح جهان را می‌توان از آن مشاهده کرد. چند سال بعد، هنگام مطالعه فلسفه هندویی و بودائی تأمل در باب این «نقطه سکون» در جریان بحثی که بر سر ماهیت ایستا یا متغیر آن داشتم، بار دیگر در من زنده شد. از منظر یک هندو «نقطه سکون» همان آگاهی عاری از حالات ذهنی متغیر است - ذهن آرام می‌گیرد تا مانند دریاچه کوهستانی آرامی که کاملاً پیرامون خود را بازتاب می‌دهد، به وضعیت سکون درآید. اما از منظر یک فرد بودائی این «نقطه سکون» که با توقف فکر همچنان بر جای می‌ماند، همان جریان روان آگاهی است، مانند جویبار کوهستانی همیشه جاری که جهان کاملاً در آن بازتاب می‌یابد. مناقشه هندویی - بودائی بر سر ماهیت «نقطه سکون» که به شکل تقابل عدم تغییر با تغییر رخ نموده بود، در تفکر معاصر غرب بار دیگر به صورت تقابل عقل (لوگوس) با بحث‌های مربوط به ساختار شکنی ظهور کرده است. این مناقشه در شرق عالم به زمان ظهور بودا (ح. ۵۶۰ پیش از میلاد) برمی‌گردد و در غرب معاصر می‌توان بذر و ریشه آن را، به تقابل میان آتن و اورشلیم برگرداند. در تجربه دینی بشر جست‌وجوی «نقطه سکون» و طرحی از عالم را که با آن آشکار می‌شود، می‌توان در طلب نجات در دل سنت‌های دینی جهان یافت.

در نوجوانی، هنگامی که در دامنه کوه‌های راکی کانادا سنین رشد را پشت سر می‌گذاشتم، دمدمه‌های شکوه و جلال آرام طبیعت در ذهن و ضمیر من نقش می‌بست. نمایش آرام طلوع خورشید که استادانه بر روی آسمان دشت نقاشی شده بود و با صدای دلنشین و آرام چکاوک چمن‌زار درهم می‌شکست، تنها با تجربه مینوی صعود به ستیغ کوه و غرق شدن در احساس بی‌معنایی و هیجان در وسعت جهان تعالی می‌یافت. در آنجا گویی

1. Burnt Norton.

ضعف‌های گناه‌آلود و محدودیت‌های بشری در چیزی بزرگ‌تر هضم می‌شدند. گویی آدمی از آن چشم‌انداز قله کوه در «نقطه سکون جهان گذران» ایستاده است. الگوها را می‌توان احساس کرد، اما نه به‌وضوح. گرایش عرفانی نیرومندی به این سکون وجود دارد. زمان هرگز نمی‌ایستد، بلکه گذشته و آینده در اکنون گرد هم می‌آیند. برداشتی زیبایی‌شناسانه از حقیقت وجود دارد که به لحاظ مفهومی نمی‌توان آن را بیان کرد و فقط شاعران، نقاشان و موسیقی‌دانان می‌توانند به آن اشاره کنند. چنین تجربه‌هایی گوهر دین و طلب آن برای رهایی از محدودیت‌های بشری را در دل خود دارد.

راز بیرونی طبیعت در نخستین تجربه درونی من از «نقطه سکون» فکر حریفی قدرتر بود. روزی را به یاد دارم که کودکی پنج یا شش ساله بودم و مادرم مرا برای چرت بعد از ظهر به اتاقم فرستاد. در سکوت اتاق دراز کشیدم، ناگهان این پرسش‌ها ذهنم را به خود مشغول کرد: «چرا؟»، «چرا من اینجا هستم؟»، «معنای همه این‌ها چیست؟»، بعد مانند یک مرد جوان با قوت تمام با پولس قدیس هم‌صدا شدم؛ آن هنگام که در رومیان باب ۷ فریاد می‌زد: «آنچه می‌خواهم انجام نمی‌دهم، اما همان کاری را انجام می‌دهم که از آن بیزارم... چه انسان نگون‌بختی هستم! کیست که مرا از این پیکر مرگ، رهایی بخشد؟» این‌ها پرسش‌هایی‌اند که همه ما با آن‌ها دست‌به‌گریبان شده‌ایم و ادیان جهان از رهگذر فهمی که از «گناه و نجات» به دست می‌دهند، در پی پاسخ به این پرسش‌ها برآمده‌اند. هر یک از آن‌ها در پاسخ‌های خود تصویری از الگوی جهان‌شمول را ارائه می‌دهند که آدمی احساس می‌کند باید در آناتی که «نقطه سکون» قله کوه را می‌چشد، آنجا حضور داشته باشد. این کتاب به پاسخ‌های ادیانی چون: یهودیت، مسیحیت، اسلام، آیین هندو و آیین بودا که گاه به‌صورت کاملاً متفاوت به این پرسش‌ها می‌دهند، نظر دارد.

من در ارائه دیدگاه هر یک از ادیان در باب «گناه و نجات» کوشیده‌ام از رهیافتی مشترک پیروی کنم. هر فصل با تأملی در باب «وضع و حال انسان» آغاز می‌شود، نقطه شروعی که جست‌وجو برای نجات را از آن آغاز می‌کنیم. این بخش با تحلیلی در باب اینکه متن مقدس آن سنت دینی چه نگاهی به گناه و نجات دارد، پی گرفته می‌شود. سپس دیدگاه برخی از متفکران و مکاتب فکری که اندیشه‌های متن مقدس را بسط داده‌اند، بررسی می‌شود. نمونه‌هایی از دیدگاه‌های محققان متأخر آن سنت دینی نیز در این بخش گنجانده شده است. در صورت لزوم، بخش پایانی [هر فصل] دیدگاه‌های مربوط به زندگی پس از مرگ را که با گناه و نجات مرتبط است، بررسی می‌کند.

«نجات»^۱ اصطلاحی است که به واضح‌ترین وجه در سنت مسیحی پدید آمده—این دیدگاه که محبت خداوند از طریق عیسی مسیح آدمیان را از وضعیت گناه‌آلودشان نجات خواهد داد. با این حال، ادیان دیگر مفاهیم و برداشت‌های مشابهی دارند. یهودیان به‌جای نجات از «رهایی یا بازخرید گناهان»^۲ افراد، بنی اسرائیل و همه

1. salvation.
2. redemption.

ملت‌ها سخن می‌گویند. در اسلام نزدیک‌ترین تعبیر به این اصطلاح را می‌توان در مفهوم نجات یافت که به معنای «گریز یا رهایی از آتش دوزخ و رسیدن به لذت‌های بهشتی با پیروی از هدایت الهی» است. در یهودیت، مسیحیت و اسلام وضع و حال آدمی که آغاز همه ما از آن است، گناه و نافرمانی خداوند است و از همین مرحله است که نیازمند نجاتیم. اما هنگامی که به سمت آیین هندو و آیین بودا رو می‌کنیم، به جای گناه، جهل آدمی است که تجربه بشری پایه ما را شکل می‌دهد. جهل ما را در سلسله‌ای از زندگی‌های به‌ظاهر پایان‌ناپذیر از تولد، پیری، بیماری و مرگ که بارها و بارها تکرار می‌شود، گرفتار می‌کند. این سلسله به‌ظاہری پایان از رنج، مرگ و تولد دوباره، وضع و حال آدمی است که او را به سمت شوق «رهایی از تولد دوباره»- تعبیری کاربردی در آیین‌های هندو و بودا برای اندیشه نجات سوق می‌دهد. هندوها تعبیر مکشه^۱ را برای «رهایی»^۲ به کار می‌برند، اما بودائی‌ان آن را نیروانه^۳ می‌نامند.

ویلیام جیمز در اثر کلاسیک خود با عنوان تنوع تجربه دینی^۲ بر این باور است که ما آدمیان فطرتاً در پی معنای وسیع‌تری از خودمان هستیم که از رهگذر آن، تجربه‌های نجات‌پدیدار گردد. جیمز می‌گوید این «خود وسیع‌تر» می‌تواند دری باشد که امر الهی از طریق آن وارد زندگی اینجایی و زمینی انسان‌ها شود.^۳ در فصل‌های پیش‌رو، با برداشت‌های متفاوت از امر الهی، وضع و حال انسان و «معنای وسیع‌تر خود» که نجات می‌تواند از طریق آن محقق گردد، آشنا می‌شویم. در تاریخ جست‌وجوی انسان برای نجات نه تنها تفاوت‌هایی میان ادیان می‌یابیم، بلکه به فهم‌های بسیار متنوع در درون هر سنت دینی نیز پی می‌بریم. اما آنچه در همه ادیان مشترک است، این دیدگاه است که: «این جهان مکانی نیست که ما ناامیدانه در آن گم شویم، جهان سراسر شرّ و توهم باشد و ما گنهکار و جاهل باشیم، [بلکه] راهی و طریقی وجود دارد که ما را از تاریکی به نور و از گم‌گشتگی به نجات رهنمون می‌شود».^۴

1. moksa.
2. release.
3. nirvana.

یهودیت

یهودیان به جای «نجات»، از رستگاری یا بازخرید گناهان تک تک افراد، بنی اسرائیل و در عمل همه ملت‌ها سخن می‌گویند. خداوند نزد یهودیان آفریننده، وحی کننده و نجات‌دهنده تلقی می‌شود. آن‌ها در نماز یومیه صبح و عصر خود؛ «شَمِع» خداوند را به منزله آفریننده جهان می‌ستایند. از میان دعا‌های روزانه آن‌ها که باید خوانده شود، دومین دعا درباره اینکه خداوند چگونه نقشه آفرینش خود را به وسیله تورات به موسی^(ع) و بنی اسرائیل وحی کرده، سخن می‌گوید. همان‌طور که نوسنر^۱ اشاره می‌کند: «عهدی که در سینا بسته شد، قراردادی که طبق آن، بنی اسرائیل ملزم شدند تورات را بشنوند و به آن عمل کنند و خدا متعهد شد که خدای بنی اسرائیل باشد، با استناد به رویدادهای طبیعی آغاز گردید و سپس با اعمال و دعا‌های انسان‌ها تأیید شد». در همین جاست که مشکل پیش می‌آید، زیرا قوم بنی اسرائیل، به صورت فردی یا جمعی ناگزیر به کمتر از آنچه خداوند در آن توافق‌نامه از ایشان خواسته، عمل می‌کنند. به سبب همین کوتاهی و قصور است که انسان‌ها نیازمند رستگاری‌اند. همین شیوه سوم تجربه خداوند به منزله رستگاری بخش است که نمازهای روزانه یهودی پارسا با آن خاتمه می‌پذیرد:

تو پادشاه ما و پدرانمان هستی

رهاننده ما و رهاننده پدرانمان.

تو آفریننده ما هستی...

تو همواره رستگاری بخش و نجات‌دهنده ما بوده‌ای

خدایی جز تو نمی‌تواند وجود داشته باشد.

این نماز یادآوری می‌کند که خداوند چگونه پدران پیشین بنی اسرائیل را از بردگی مصر نجات داد، به چه سان

1. Neusner.

موسی و قوم رهایی یافته بنی اسرائیل در صحرای سینا نغمه‌ای نو برای پروردگار سر دادند و چگونگی فرد مغرور و متکبر را زبون خواهد کرد، فروافتادگان را دستگیر خواهد شد و به نیازمندان مدد خواهد رساند. این نماز با درخواست از خداوند به پایان می‌رسد:

وعددهات را برای نجات یهودا و اسرائیل به انجام برسان!

رهایی‌بخش ما خداوند یکتای اسرائیل است،

نام او پروردگار لشکریان است.

ای پروردگار، ای رهایی‌بخش اسرائیل، ستایش مخصوص توست.^۲

از دیدگاه قوم بنی اسرائیل فعل رهایی‌بخشی خداوند در گذشته در مصر آشکار شده، در تورات برای آینده وعده داده شده و در حال حاضر هر جا که متکبری زبون می‌شود و فروافتاده‌ای برمی‌خیزد، نمایان است. نوسنر به‌طور خلاصه می‌گوید: «همان‌طور که آفرینش نه تنها فقط در آغاز روی داده، بلکه هر روز صبح و شام رخ می‌دهد، رهایی‌بخشی هم فقط در دریای سرخ رخ نداده، بلکه در رویدادهای معمولی هر روزه نیز مشاهده می‌شود. همان‌طور که وحی فقط در سینا اتفاق نیفتاده، بلکه هر گاه آدمی تورات را قرائت کند و خداوند قلب او را به فرمان‌های خودش بگشاید، رخ می‌دهد؛ رستگاری و آفرینش نیز رویدادهای روزمره هستند».^۳ هر روز در «شیمع» فعل آفرینندگی، وحی و رستگاری خداوند بر شمرده، درخواست و گرامی داشته می‌شود. ما در این فصل از میان نگرش‌های سه‌گانه به خداوند در مقام «آفریننده»، «وحی‌کننده» و «بازخرنده» بر سومی آن‌ها یعنی فهم یهودیان از رستگاری تمرکز خواهیم داشت. نخست تصور یهودی از وضع و حال انسان را که ما خودمان را در آن می‌یابیم و نیاز داریم تا رستگار شویم، بررسی خواهیم کرد. سپس سیر تحول فهم یهودیان از رستگاری را در کهن‌ترین متون مقدس آن‌ها از تورات، اسفار پنج‌گانه^۱، تا رساله‌های انبیاء، حکیمان تورات شفاهی، فلسفه قرون وسطا، عارفان قبالایی و متفکران معاصرمانند: بوهر^۲، هشل^۳ و روزنستوایگ^۴ پیگیری خواهیم کرد. سرانجام در پایان این فصل دیدگاه‌های یهودی در باب رستاخیز جسم و تأثیر باور به زندگی پس از مرگ در مسئله رستگاری را تشریح خواهیم کرد.

وضعیت انسان - زندگی زیر سایه تورات

از منظر دین یهود هر فردی میان آنچه تورات یا متن مقدس می‌گوید که انجام دهیم و آنچه در عمل قادریم انجام دهیم، گیر افتاده است. درست مانند آن‌هایی که در گذشته در بردگی مصر زندگی می‌کردند و پیمان‌هایشان با خداوند را نقض کردند و با وجود این، باز خداوند از خطاهایشان درمی‌گذرد و نجاتشان می‌دهد، ما نیز وقتی امروز شکست می‌خوریم و قصور می‌ورزیم، خداوند است که از ما پشتیبانی می‌کند و به ما رستگاری می‌دهد.

1. Pentateuch.

2. Buber.

3. Heschel.

4. Rosenzweig.

هنگامی که اراده خداوند به وسیله بنی اسرائیل محقق شد، همه مردم خواهند فهمید که سرنوشت منحصر به فرد بنی اسرائیل برای همگان در نظر گرفته شده- اینکه امید بنی اسرائیل برای رستگاری سرانجام امید همه است (پیام انبیایی مانند ارمیا، اشعیا و حزقیال).

انبیاء تأکید می کردند که آنچه تورات از قوم خواسته، فقط انجام مناسک و آیین های دینی نبود، بلکه رفتار اخلاقی را نیز شامل می شد- در واقع اخلاق و دین در تعالیم اسفار پنج گانه با هم وحدت دارند، همان طور که این دو در ذات خداوند نیز با هم یگانه اند. انبیاء نه تنها بت پرستی، بلکه بی عدالتی و ظلم به هر طریق، به ویژه فقر ناشی از شرور اجتماعی، را نیز محکوم کرده اند. هر کس از دارایی های شخصی و ثروت مادی بیشتری برخوردار بود، مسئولیت بیشتری در قبال کمک به دیگران داشت. چنان که ارمیا به این مسئله اشاره می کند: «خداوند چنین می گوید: حکیم از حکمت خود فخر نماید و جبار از تومنندی خویش مفتخر نشود و دولت مند از دولت خود افتخار نکند. بلکه هر که فخر نماید، از این فخر بکند که فهم دارد و مرا می شناسد که من یهوه هستم که رحمت و انصاف و عدالت را در زمین به جا می آورم» (ارمیا، ۹: ۲۳-۲۴). خداوند در تاریخ و زندگی روزمره فعال است و از قوم می خواهد که برای از بین بردن فقر و بی عدالتی با او همکاری کنند. انبیاء نگرشی در باب هماهنگی و وحدت جهانی ارائه می دهند که همه مردم در آن، یک خدا را عبادت کنند! نقطه اوج این نگرش «روز خدا» نامیده می شد و نمادش قانون عدالت جهانی بر روی زمین بود^{۲۴}. ارمیا می گفت که این عدالت جهانی عهد جدیدی برای بنی اسرائیل خواهد بود که پیمان بسته شده در سینا در هنگام اعطای تورات را عملی خواهد کرد. در همان هنگام که تورات برداشتی از خواسته های خداوند را ابلاغ کرده بود، قوم بنی اسرائیل به کارهای فریب آمیز و خودسرانه خود ادامه می دادند. این میثاق جدید برخلاف پیمان کهن، برای غلبه بر این شکست بر یادآوری نجات بنی اسرائیل در گذشته استوار نبود. با نیروی این میثاق جدید «تورات سینا در گنه قلوب قوم بنی اسرائیل رسوخ می یافت و با قدرت پاسخ غریزی و آنی به خواسته های خداوند عمل می کرد... از این رو، شناخت خداوند دارایی مشترک همه بنی اسرائیل می شد و از طریق بنی اسرائیل سرمایه مشترک تمامی ملت های جهان»^۵. همه مردم خدا را عبادت خواهند کرد، رستگاری جهان شمول خواهد شد.

هدف از این میثاق جدید، این است که زندگی حقیقی در پرتو تعالیم تورات را، که با شناخت عقلانی خداوند منجر به پیدایش نظم اجتماعی نوینی خواهد شد، جایگزین زندگی عادی تخته بند شهوت و حرص و خشم و تعصب ما کند. حزقیال نبی تعلیم می داد که این دنیای جدید باید با فرد آغاز شود. فرد نباید به کاهنان^۳، معبد اورشلیم^۴ یا قربانی ها^۵ برای نجات همه بنی اسرائیل متکی باشد. بلکه هر شخصی باید انتخاب کند که از گناه

1. reverence.

2. Isidor Epstein, *Judaism* (New York, Penguin Books), 1987, p. 60.

[این کتاب با مشخصات زیر به فارسی ترجمه شده است: ایزیدور اپستاین، یهودیت: بررسی تاریخی، ترجمه بهزاد سالکی، انتشارات مؤسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران، تهران، ۱۳۸۸، ص ۶۷.]

3. priests.

4. Temple.

5. sacrifices.

خلاصی یابد و از طریق اعتراف و خدمت به دیگران روح جدیدی در درون خود پدید آورد. آنگاه خداوند پاسخ خواهد داد: «او دل تازه به شما خواهم داد و روح تازه در اندرون شما خواهم نهاد» (حزقیال، ۳۶: ۲۶). دیگر چیزی تابع سرنوشت و قضا و قدر نیست، فرد از طریق برقراری رابطه شخصی با خداوند، با او آشتی می‌کند و از گناه رهایی می‌یابد.

همان‌طور که مشاهده شد، مبنای اصلی زندگی انسان از دیدگاه همهٔ یهودیان این است که در سایهٔ تورات؛ یعنی وحی خداوند در کتاب مقدس و در تعالیم شفاهی بعدی زندگی کند. «تورات، قانونی فرض می‌شود که بنی‌اسرائیل (و تا اندازهٔ کمتری همهٔ بشریت) را به یک الگوی رفتاری خاص و رابطهٔ جمعی با خداوند (یعنی همان میثاق) ملزم می‌کند.»^۱ بی‌نظمی در زندگی برآمده از قصور در وفادار ماندن به میثاق با خداوند است. بنی‌اسرائیل با پیروی از تورات می‌توانند در میانهٔ کشاکش‌های زندگی روزمرهٔ هماهنگ با خداوند و جهان زندگی کنند. بن سیراخ، نویسندهٔ یهودی که در حدود سال ۱۸۰ قبل از میلاد در اورشلیم می‌زیسته، وضعیت انسان در ارتباط با خداوند را به این صورت بیان می‌کند:

او بود که آدمی را در آغاز آفرید،

و او را به دست اندیشه‌اش سپرد.

اگر تو بخواهی می‌توانی فرمان‌های خداوند را اجرا کنی،

و ایمان به این است که ارادهٔ خوب خداوند محقق گردد...

زندگی و مرگ در برابر هر شخصی وجود دارد،

و هر کدام از آن‌ها را که برگزیند به او داده خواهد شد.^۲

خداوند در آفرینش جهان، انسان‌ها را مختار آفرید تا با تقویت هماهنگی و وحدت با خداوند همکاری کنند، یا با خودخواهی و انجام گناه در مقابل خداوند بایستند. فرد با انتخاب ایمان به خدا، زندگی می‌یابد و با انتخاب گناه، بی‌نظمی و مرگ را برای خود به ارمغان می‌آورد. یهودیت ربّانی^۱ که در قرن نخست میلادی ظهور کرد و تا به امروز ادامه یافته، فهم یهودیان از وضع و حال انسان را بیشتر بسط می‌دهد. مفسران ربّانی توجه ویژه‌ای به گرایش انسان به شرّ که او را به سمت گناه هدایت می‌کند، نشان می‌دهند. تصور بر این است که خداوند در مقام آفریننده مسئولیتی در این باره دارد. با وجود این، مفسران کاملاً اختیار و مسئولیت آدمی در قبال گناه را می‌پذیرند و حتی بر کشاکش‌هایی که میان خیر و شر در زندگی انسان وجود دارد، تأسف می‌خورند. پیچیدگی این تحلیل ربّانی را می‌توان در رسالهٔ *برکات ۹۲: ۵* مشاهده کرد:

1. Rabbinic Judaism.

۲. مسیخت پراخوت یا رسالهٔ برکات یکی از بخش‌های فرعی سیدر زراعیم یا بخش بدرهای میثنای تلمود است که دستورهایی دربارهٔ آداب خواندن دعاها و نمازها را دربرمی‌گیرد. بنگرید به: آبراهام کهن، گنجینه‌ای از تلمود، ترجمهٔ امیر فریدون گرگانی، انتشارات اساطیر، تهران، ۱۳۹۰، صص ۱۱-۲۰ [مترجم].